

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра естрадно-вокального мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи


Ярослав ШТАНЬКО

«30» серпня 2024 р.

ХОР (спецкурс 1)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

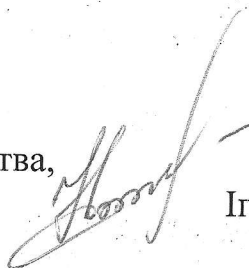
Галузь знань:	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність:	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма:	Естрадний спів
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

Івано-Франківськ

2024

РОЗРОБНИК:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри естрадно-вокального мистецтва,
заслужений діяч мистецтв України



Ігор ДЕМ'ЯНЕЦЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні
кафедри естрадно-вокального мистецтва
протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри



Наталія ТОЛОШНЯК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП
кандидат мистецтвознавства, доцент



Наталія ТОЛОШНЯК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради,
протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

e-mail	ihor.demianets@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра естрадно-вокального мистецтва ауд. 610
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=3193

ВСТУП

Анотація дисципліни. Хорове мистецтво України багате своїми історичними традиціями і творчим потенціалом. Завдяки йому можна пізнавати та відроджувати великі пласти національної та світової культури. Крім цього, хоровий спів є могутнім засобом виховного впливу. Успішний розвиток хорової музики в наш час і в прогнозованому майбутньому значною мірою залежатиме від діяльності молодого покоління, нової творчої генерації. Це не лише нові сили в середовищі молодих митців, що працюють в галузі хорової музики, але й студентство, яке присвятило себе цій нелегкій справі – пізнанню основ хорового та джазового мистецтва. Хорове мистецтво, як інші види і жанри мистецтва, займають важливе місце в питаннях виховання і формування духовного світу людини.

На сучасному етапі розвитку освіти відповідно до Державної програми «Освіта», Закону України «Про вищу освіту» задекларовано комплекс концептуальних ідей і положень щодо підвищення рівня фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, здатних не лише до професійної самореалізації, а й спроможних залучити підростаюче покоління до глибокого пізнання творів музичного мистецтва та їх творчого розвитку у процесі колективної співацької діяльності. Важливу роль у цьому процесі відіграє хоровий спів. У даному контексті, навчальна дисципліна «Хор» є надзвичайно важливою складовою у структурі підготовки майбутніх фахівців, оскільки дає можливість сформуванню у студентів ґрунтовні знання з історії хорового мистецтва, теорії й методики роботи з хоровим колективом.

Навчальна дисципліна «Хор», або «Хоровий клас» є вибірковою дисципліною зі спеціальності Середня освіта (Музичне мистецтво) для здобувачів вищої освіти (бакалаврського) рівня, яка вивчається в III-VIII семестрах в обсязі 13 кредитів. Навчальна дисципліна відіграє важливу роль у підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Мета навчальної дисципліни:

Курс передбачає реалізацію однієї з найважливіших і обов'язкових вимог навчального процесу – формування знань, умінь і навичок, необхідних для керування хором, взаємозв'язок теорії і практики вокально-хорової роботи. Метою дисципліни є виховання диригента-хормейстера, розвиток його інтелекту, комунікативних здібностей, навчання методів і прийомів роботи з хоровим колективом.

Завдання:

- розвиток образного мислення, творчого чуття, набуття естетичного досвіду, художнього смаку в процесі мистецько-виконавської практики, яка дасть можливість оволодіти навиками виконання/відтворення хорових творів

відповідної складності, застосовувати засоби виразності хорового мистецтва в інших сферах людської діяльності;

- формування і розвиток навиків вокально-хорової техніки (оволодіння співацьким голосом, розкриття художніх можливостей співацького голосу, вироблення навиків ансамблевого/хорового співу, усвідомлене застосування виразових засобів вокально-хорової техніки в процесі виконання музичних творів задля адекватного розкриття творчого задуму композитора);

- вироблення мотивації до самостійного навчання та творчого вдосконалення;

- формування навичок образно-емоційного сприймання та виконання музичних творів;

- виховання здатності до гармонійної творчої взаємодії в хоровому колективі;

- формування необхідних компетентностей (знань, умінь, навичок) і особистих якостей, необхідних для керівника хорового колективу;

- оволодіння комплексом методів роботи з хором, технологічними особливостями репетиційного процесу, специфікою концертного виступу.

Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- теоретичні основи дисциплін музично-теоретичного та диригентсько-хорового циклів, необхідні для вирішення практичних диригентсько-виконавських завдань;

- характеристики співацьких голосів, вікові особливості дитячих голосів, психолого-педагогічні аспекти музичного сприйняття та відображення;

- методика роботи з навчальним, самодіяльним, професійним хоровим колективом.

Вміти:

- володіти власним співацьким голосом, керувати хоровим колективом;

- здійснити всебічний аналіз хорового твору;

- формувати концертний репертуар для хорів різних видів і типів, планувати репетиційний процес, добирати ефективні форми, прийоми та методи роботи;

- діагностувати звучання хору, коригувати недоліки;

- створити творчу атмосферу в хоровому колективі, підтримувати сприятливий психологічний клімат.

Професійні компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Хорове диригування» (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПШ «Естрадний спів», введеної в дію ЗВО «Університет Короля Данила» (2024/2025).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.	РН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності. РН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію. РН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій. РН 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.
ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.	
ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	
СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.	
СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	
СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	
СК 8. Здатність здійснювати диригентську діяльність.	
СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	
СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.	
СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	Четвертий (IV)		
Семестр	7		
Кількість кредитів ECTS	Денна форма	Заочна форма	
	2	1	
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	Практичні	28	4
Самостійна робота		32	52
Форма підсумкового контролю	Залік (1 год.)		

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ХОР»

ЧЕТВЕРТИЙ КУРС

VII семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Цілі і завдання предмету «хор». Формування вокально-хорових навичок (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 2. Співоча постава. Голосовий апарат і його резонатори (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 3. Характеристика голосів. Діапазони хорових партій (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 4. Співоче дихання та види атаки звуку (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 5. Хоровий стрій (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 6. Хоровий ансамбль (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Публічний виступ (2 год.). Репертуар: твори, присвячені Дню захисника та захисниць Вітчизни, Дню українського козацтва та до свята Покрови, українські народні пісні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 7. Зміст самостійної роботи співака з хоровою партитурою (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 8. Спів хорових партій. Функції самостійної роботи співака з хоровою партитурою (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 9. Спів хорових партій. Методи самостійної роботи співака з хоровою партитурою (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 10. Специфіка співацького дихання. Дикція (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 11. Ансамбль залежно від засобів музичної виразності (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 12. Академічне хорове виконавство (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Тема 13. Виховання співаків хорового колективу (2 год.).

Розспівка. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок (спів хорових партій). Робота над хоровими творами.

Публічний виступ (2 год.). Репертуар: коляди і щедрівки, пісні різдвяного циклу, духовні твори українських композиторів.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Хор»

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год., у т. ч. :	95	156
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	60	126
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	25	25
Підготовка звітів з практичних робіт	5	5
Підготовка до поточного контролю	5	5

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з "Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти". Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).



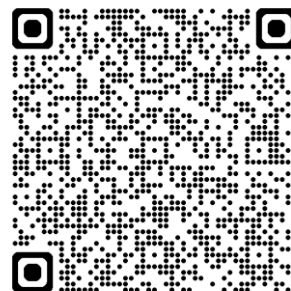
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів



Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [ПОКЛИКАННЯМ](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу» здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [ПОКЛИКАННЯМ](#).



4) щодо дотримання академічної доброчесності

«Положення про академічну доброчесність» закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [ПОКЛИКАННЯМ](#).



5) щодо використання штучного інтелекту

«Положення про академічну доброчесність» визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [ПОКЛИКАННЯМ](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання

гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти



Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	Методи навчання	Метод оцінювання
РН1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	- за джерелом інформації - словесні: лекції, семінари, пояснення, розповідь, бесіда;	Практичний контроль Концертний виступ Залік
РН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	- наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація;	

РН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні;	
РН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	- за ступенем самостійного мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.	

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі чотирибальної шкали – «2»; «3»; «4»; «5». У разі відсутності студента на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість «н» в журналі буде виставлено «0» (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антків Ю. Їде святий Миколай. Пісні про св. Миколая для триголосн. шкільн. хору з ф-ним супр.: метод. посібн. Львів, 2009. 36 с.
2. Антків Ю. Колядки та щедрівки для однорідного та мішаного хорів. Львів, 2013. 140 с.
3. Бенч О. Павло Муравський. Феномен одного життя. Київ: Дніпро, 2002. 664 с.
4. Бермес І. Український хоровий спів як соціокультурне явище: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2013. 432 с.
5. Бурбан М. Українські хори та диригенти. Дрогобич: Посвіт, 2007. 672 с.
6. Вахняк Є. Хорові твори, солоспіви, твори для фортепіано. Львів, 2003. 96 с.
7. Головащенко М. Феномен Олександра Кошиця. Київ: Музична Україна, 2007. 588 с.
8. Дерев'яно Б. На крилах «Мрії»: збірка хорових творів. Упоряд. Львів, 2005. 225 с.
9. Демцюх З. Пісенні обрії «Антея». Спогади та роздуми диригента. Львів: Край, 2010. 176 с.
10. Dylecki Nicolaus (ca. 1630–1690). *Vesperae. Liturgia. Concerti quatuor vocum* / ed. Iryna Gerasimova. Warszawa, 2018. 258 с. Духовна музика українських композиторів 20-х років ХХ ст. Київ, 2004. 224 с.
11. Кияновська Л. Сильова еволюція галицької музичної культури ХІХ–ХХ ст.: монографія. Тернопіль: Астон, 2000. 339 с.
12. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. Львів: НТШ, 2000. 286 с.
13. Коляди і щедрівки: партитури для однорідн. та міш. хорів. Репертуарні збірники Різдвяного фестивалю «Велика коляда». Львів, 2009–2019.
14. Котко Дмитро та його хори: статті, рецензії, спогади, документи. ред. упоряд. С. Стельмашук. Дрогобич, 2010. 336 с. Лащенко А. З історії київської хорової школи. Київ: Музична Україна, 2007. 200 с.
15. Корній Л., Сюта Б. Українська музична культура. Погляд крізь віки. Київ: Музична Україна, 2014. 592 с.
16. Лащенко А. З історії київської хорової школи. Київ: Музична Україна, 2007. 200 с.
17. Леонтович Микола. Хорові твори / ред.-упоряд. В. Кузик. Київ: Музична Україна, 2019. 464 с.
18. Людкевич Станіслав у спогадах сучасників. Упоряд. З. Штундер. Жовква: Місіонер, 2010. 236 с.

19. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи: у 2 т. Упоряд., ред., вст. стаття і прим. З. Штундер. Львів: Дивосвіт, 2000. Т. 2. 816 с.
20. Медведик Ю. Ad Fontes: з історії української музики XVII – початку XX ст.: вибрані статті, матеріали, рецензії. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 618 с.
21. Серганюк Л. І. Методика аналізу хорових творів. Івано-Франківськ, 2015.
22. Січинський Денис. Вокально-хорові твори: навч.-метод. Посібник. авторупоряд. Г. Карась. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 156 с.
23. Чупашко І. Володимир Василевич. Воля і доля. Львів: Афіша, 2008. 216 с.

Додаткова література

1. Білан А. Присвята Артемію Веделю. *Українська культура*. Київ, 2008. № 6. С. 31-36.
2. Голик Г.Г. Психологія диригентсько-хорової діяльності. Дрогобич: Вимір, 2000.
3. Доронюк В.Д., Сливоцький М.Ю. Основи вокально-педагогічної творчості учителя музики. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007.
4. Кияновська Л. Українська музична культура : навч. посіб. Львів : «Тріада плюс», 2008. 341 с.

Інформаційні ресурси

1. bestchoir.kiev.ua
2. diasporiana.org.ua
3. fontesmusicae.pl
4. imslp.org
5. library.dudaryk.ua
6. mubis.com.ua
7. muzunion.com
8. nbuv.gov.ua
9. notes.tarakanov.net
10. parafia.org.ua
11. ukrnotes.in.ua

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ТВОРІВ

1. М. Леонтович, сл. В. Сосюри. «Літні тони»
2. Д. Бортнянський. «Херувимська пісня»
3. М. Лисенко «Боже великий, єдиний»,

4. Повстанська пісня «Зродились ми»,
5. В. Гушак «Ой там з краю зруба»
6. А. Лотті. «Miserere»
7. Обр. В. Суржі «Чом, чом, чом, земле моя»
8. Я. Степовий, сл. Т. Шевченка «Садок вишневий»
9. М. Леонтович «Зашуміла ліщинонька»
10. М. Леонтович «Літні тони»
11. А. Ведель «Блажен муж»
12. М. Вербицький «Хваліте Господа з небес»
13. М. Леонтович «Ой сивая зозуленька»
14. М. Скорик. Кантата «Пори року»

Електронні інформаційні ресурси

www.youtube.com

Д/ф «Дворянин Микола Лисенко» YouTube UA: Перший

Про Михайла Вербицького у програмі «Велич особистості» 73 студія / 2015
[http://youtube Rafio Holos fm](http://youtube.com/RafioHolosfm)

Лев Венедиктов. Документальний фільм «Корифей хорового мистецтва»
YouTube Kyiv Opera Микола Леонтович #01 Сезон 1 ART Персона
[http://youtube Miy Kanal](http://youtube.com/MiyKanal)

«Артемій Ведель. Справа божевільного» [http://youtube Miy Kanal](http://youtube.com/MiyKanal)

Артемій Ведель: Біографія. Історія України [http://youtube Media Master](http://youtube.com/MediaMaster)

«Про Максима Березовського у програмі «Велич особистості» 100 студія / 2016
(канал Рада) [http://youtube](http://youtube.com/)

«Що ви знаєте про українського Моцарта» - Максима Березовського?
[http://youtube](http://youtube.com/) (канал Радіо Свобода України)

Максим Березовський: Біографія. Історія України [http://youtube Media Master](http://youtube.com/MediaMaster)

«Дмитро Бортнянський. Божественний дар» [http://youtube MiyKanal](http://youtube.com/MiyKanal)

Про Дмитра Бортнянського у програмі «Велич особистості» 73 студія / 2015
[http://youtube](http://youtube.com/)

Марко Роберт Стех «Очима культури» № 27 «Музика й життя Дмитра
Бортнянського» [http://youtube oa.edu.ua](http://youtube.com/oa.edu.ua)